

~~G. 1724~~
EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
17-57.
SIGNAT. MDCCCXIII.

Curavit compactionem Mart. Palatchowicz do
1795 die 9ta Octob.

4
DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
**JURAMENTO
IN SYMBOLA ET
LIBROS SYMBOLICOS,**

Quam
DIVINI NUMINIS GRATIA
ANNUENTE,

Consensu

VENERANDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ
IN ACADEMIA REGIA REGIOMONTANA,

Publicæ Eruditorum Disquisitioni
submitunt

PRÆSES

CHRISTIANUS SAHMIUS,

SS. Theol. D. & P. P. Diaconus Ecclesiæ

Palæopolitana,

&

RESPONDENS

FRIDERICUS BOZZI / Reg. Pruss.

S. Minist. Candid.

IN AUDITORIO THEOLOGICO.

Anno MDCCXIII. d. 29. Martii.

REGIOMONTI, Typis REUSNERIANIS.

INCLYTÆ
REIPUBLICÆ PALÆOPOLITANÆ PATRIBUS,
VIRO

Generoso atque Magnifico Domino,

DN. FRIDERICO von Verschau/

S. R. M. in Prussia Supremi Tribunalis & Aulae Consiliario
meritissimo, Consuli vigilantissimo,

Nec non

VIRIS

*Prenobilissimis, Excellentissimo, Amplissimis ac Consultissimis Dominis
Consiliariis Civitatis Palæopolitane longo rerum ac
consiliorum usu optimè meritis,*

DN. GEORGIO Dittmer/ Pro-Consuli dignissimo,

DN. JOHANNI Langerfeldt/

DN. CHRISTOPHORO Horck/

DN. HENRICO Schönfeldt/ U. J. D. & P. P.

DN. GEORGIO Tegel/

DN. FRIDERICO Liedert/

DN. CHRISTOPHORO Meyer/

DN. CHRISTOPHORO Casseburg/

ut &

DN. HENRICO Bartsch/ Secretario longè meritissimo.

*Dominis Patronis ac Promotoribus studiorum
meorum debito amoris cultu prosequendis*

Hoc Specimen Theologicum submissa
mente ac manu offero

Fridericus Boltz/
Respondens.

THESIS.

In Symbola & Libros Symbolicos jurare
licet & expedit.

STATUS CONTROVERSIAE.

Notandum est. I. Per Symbola & Libros Symbolicos intelliguntur formulæ sanorum verborum de DEO & rebus divinis ex Sacra Scriptura verbotenus desumptæ, vel per legitimam consequentiam deductæ, ut ex illis idem sentientes cognoscantur. Hujusmodi Symbola sunt Symbolum Apostolicum, quod verbotenus ex Sacra Scriptura desumptum esse, probant plurimi: item, Symbolum Nicenum, in quo filium *ὁμοούσιον* consubstantialem esse Patri, asseritur, formula ex Scriptura per optimam consequentiam deducta, Symbolum Athanasii & quæ alia hujusmodi plura: Libri Symbolici sunt August. Confessio, in qua formulæ de præcipuis fidei Articulis, partim ex Sacra Scriptura verbotenus desumptæ, partim per legitimam Consequentiam deductæ, exhibentur: hujus Apologia, & similia alia Scripta vel omnibus Lutheranis Ecclesiis communia, vel certarum regionum propria. II. Non quæri, an absolute necessarium sit, in Symbola & Libros Symbolicos jurare, ut ex illis idem sentientes de Deo & rebus divinis cognoscantur, potuit enim illud fieri antequam Symbola & Libri Symbolici extarent, & adhuc potest per Scripturam & Colloquia ex Scriptura instituta: sed hoc quæri, an liceat & expediat in Symbola & Libros Symbolicos jurare, ut ex iis idem de Deo & rebus divinis sentientes, cognoscantur, hoc enim est, quod probandum nobis est. III. Non quæri, an in Symbola & Libros Symbolicos jurare liceat, quatenus in se & per se considerantur, nimi-

A

rum

2
rum quatenus ab homine uno aut pluribus sunt conscripta aut composita, ut enim in nullius verba Magistri vel gentiles jurare sustinuerunt, ita Christiani non possunt in cuiusquam verba jurare, præterquam in verba *unici sui Magistri*, Jesu Christi *Matth. XXIII. 8.* & propter ejus verba, hoc est, S. Scripturam; quia nempe Symbola & libri symbolici cum scriptura consentiunt, & ex Scriptura formulæ illæ verbotenus desumptæ, aut per bonam consequentiam deductæ sunt, ita, ut si Scriptura non esset, cum qua Symbola conveniant, neque in Symbola jurari posset. IV. Non quæri, an in Symbola & Libros Symbolicos quispiam jurare debeat, antequam ipsi constet Symbola ac Libros Symbolicos cum Scriptura consentire: sed hoc potius, an liceat illud iis facere, qui satis edocti sunt, Symbola, & Libros Symbolicos, atque doctrinas in iis contentas cum Scriptura convenire, & qui Dogmata in Symbolis & Libris Symbolicis proposita ex Scripturis confirmare & probare possint, sive valeant hoc præstare ex manu ditione & informatione Doctorum & Præceptorum suorum, sive ex propria industria & inquisitione? V. Non quæri, an in Symbola & Libros Symbolicos jurare quis debeat proprio motu & privata sua voluntate, sed an liceat ipsi hoc facere, quando a Magistratu, aut Ecclesia loci cujusdam demandatum & injunctum, aut usu receptum illud est, ut hac ratione rixæ & inutiles contentiones in illius loci Ecclesia de rebus divinis præcaveantur & præscindantur? VI. & hoc annotandum est, quod de juramento hic dicitur, accipiendum etiam esse de Subscriptione, promissione stipulata, & alia simili obligatione ad Symbola & Libros Symbolicos, pro cuiusque loci consuetudine & usu facta. Quomodocunqve enim promissum quippiam sit, promissis semper standum, nec propter solennitatem aliquam fori omiffam, fides DEO & Magistratui debita, violanda est.

Argu-

Argumentum I. pro Thesi.

3

Quicquid licet ac expedit facere in Doctrina de DEo & rebus divinis in Scriptura Sacra proposita, illud etiam licet ac expedit facere in Doctrina de DEo & rebus divinis in Symbolis & libris Symbolicis proposita.

Sed Juramentum præstare licet & expedit in Doctrina de DEo & rebus divinis in Scriptura Sacra proposita.

Ergo juramentum præstare licet ac expedit in Doctrina de DEo & rebus divinis in Symbolis & Libris Symbolicis proposita.

Major probatur: est enim eadem doctrina de DEo & rebus divinis in Scriptura S. & Symbolis atque Libris Symbolicis proposita, atque Symbola & Libros Symbolicos omnino consentire cum Sacra Scriptura, & eandem doctrinam proponere, quæ in Sacra Scriptura proposita est, certo novit ille, qui juramentum præstat.

Minor probatur: in Scripturam & Doctrinam de DEo & rebus divinis juramentum præstare licere & expedire, docent exempla in ipsa Scriptura S. proposita: nimirum Moſis, *Deut. XXIX. 12.* qui omnes Israelitas jubebat, *transire in pactum Domini DEI sui, & in Juramentum, quod Dominus DEus ejus pangsit cum ipſo hodie*, hoc autem pactum & juramentum imprimis concernebat Doctrinam de DEo & rebus divinis, ut imprimis patet ex *v. 17. 18.* Joſuæ, *Jof. XXIV. 25.* qui adhortatus Israelitas: *Inclinate cor vestrum ad Dominum DEum Israel: accepto ab iis responſo: Domino DEo nostro serviemus & in voce ejus audiemus: excidit fœdus,* (intercedente juramento, ut patet ex *Gen. XXI 23.*) *populo in die illa & proposuit ei statutum & judicium in Sichem. Joſuæ, 2. Reg. XXIII. 2. 3.* qui legit in auribus populi *omnia verba libri fœderis inventi in domo Domini: & stetit Rex super columnam & excidit fœdus ad facies Domini ad eundem post Dominum & ad custodiendam præcepta ejus & testimonia ejus,*

A 2

& de-

& decreta ejus, in toto corde & in tota anima, ad stabiliendum verba fœderis hujus, quæ scripta super libro hoc, & stetit omnis populus in fœdere. Nehemiæ. Nehem. X. 29. Venientes in execratione & in juramento ad ambulandum in Lege DEI, quæ data est in manu Mose servi DEI. Paulus 1. Thess. V. 27. Adjuro vobis Dominum, legi Epistolam omnibus sanctis fratribus, in quæ verba Theophylactus Adjurat autem, ut quamvis ipsum negligenter, propter adjurationem tamen quod injunctum est prosequantur. Adeo veteribus Christianis horrendæ fuerunt adjurationes. Ex his ergo & similibus Exemplis probatissimis sanctorum manifestum est, licere juramentum præstare in Doctrinam de Dfo & rebus divinis in Scriptura S. propositam: unde & in eandem Doctrinam in Symbolis & Libris Symbolicis propositam, id facere licebit.

Argumentum II.

Ad cujus omnino simile Apostolus mandato severissimo obstrictos reddidit, quin imo sub Anathemate obligavit Christianos, in illud ipsum juramentum præstare licet atque expedit.

Sed ad illud, quod omnino simile est Symbolis & Libris Symbolicis Apostolus mandato severissimo obstrictos reddidit, quinimo Anathemate obligavit Christianos.

Ergo in ipsa Symbola & Libros Symbolicos juramentum præstare licet atque expedit,

Major est certa: Nam similitudo similis est ratio, & quod valet in una re simili valet etiam in altera. Consequentia præterea Majoris patet exinde, quod perfectissima inductione probari potest in illud, quod juste mandatur, & sub anathemate injungitur, etiam juramentum præstare licere & expedit. Ita DEUS mandabat populo Israelitico, ut Leges a se propositas observaret, & sub anathemate injungebat illud, v. g. Circumcisionem ab Abrahamo exigens *Gen. XVII, 14. Et*

præ.

5

præputiatus masculus, cum non circumcidetur earo præputii ejus & excidetur anima illa de populo suo. Quod pluries repetitur deinceps a Mose: Pariter in aliis mandatis agebat cum Israelitis, tam graviter ea observari mandabat, ut non facientes illud excidendos esse de populo suo statueret, ut patet ex *Levit. VII. 20.* & multis aliis ex locis. Sive enim per excidium illud ex populo suo, excommunicatio a communione populi DEI, ut Belgæ ad *Gen. XVII. 14.* autumant, sive hoc intelligatur, ut non ducatur ad judices, sed occidatur ab iis, qui eum in crimine deprehendunt, ut a Phinea Zambres, bona autem fiant Anathema, ut *Grotius ex Maimonide ad Num. XV. 30.* vult, idem illud est cum eo, quod anathema dicitur a Paulo. Jam autem ad observandum mandata DEI juramentum præstare licebat & expediebat Israelitis, ut antea vidimus. Similiter res habet in mandatis & præceptis Principum, solent ita obligare ad ea observanda subditos suos, ut gravissimas poenas constituant transgressoribus, sed juramentum quoque præstare in ea licere & expedire, quotidiana testatur experientia, juramentum enim exigunt Principes a Subditis tanquam tutissimum & perfectissimum medium obligandi eos ad observanda mandata sua.

Minor probatur, ex *2. Tim. I. 13* ubi extat mandatum Apostoli ad Timotheum: *Formam habe sanctorum verborum, quæ a me audivisti. Rom VI 17.* ubi dicit Apostolus: *Gratia DEo, quod obedistis ex Corde, in quam traditi estis formam Doctrinae.* & ex *Gal. I. 8.* *Si nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis, præter quod Evangelizatum vobis, Anathema sit* Nimirum *Ἐπιτοκίωσις ὑγιαίνοντων λόγων*, seu *τύπος διδασκῆς* est Apostolo ipsa forma, seu ratio docendi, quam observabat in prædicatione Evangelii, eamq; volebat & Timotheum accurate observare: ita sane exponit in Commentario *Theodoretus*: *Imitare, inquit, Pictores, & quemadmodum illi attendentes Exemplaria, horum*

imagines accurate depingunt: ita & tu, velut quoddam Archetypum habe, traditam a me tibi doctrinam de fide & charitate. Jam vero ratio docendi, quam observabat Apostolus in prædicatione Evangelii, & ad quam volebat & Timotheum accurate attendere, omnino similis erat Symbolis & Libris Symbolicis. Ipse Apostolus testatur, quæ fuerit sibi ratio docendi. *Actor. XXVI. 22.* Auxilio, inquit, DEi adjutus usq; in hodiernum diem, sto testificans minori & majori, nihil extra dicens, quam ea, quæ Prophetæ locuti sunt futura esse & Moses. Hæc est ipsius mens, quod ex Sacra Scriptura vel verbotenus, vel per bonam consequentiam deduxerit, quæcunque docuit. Patet hoc si addamus locum Apostoli ex *1. Cor. XV. 1.* Notum vobis facio, Fratres, Evangelium, quod prædicavi vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & salvamini, qua ratione prædicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis imprimis, quod & accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas: & quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Dicit Apostolus se docuisse secundum Scripturam. Nam vel ipsa Scripturæ verba docebat; vel quæ per legitimam consequentiam ex iis fluebant. Juvat ex Theophylacti commentario adjicere, quæ ad hunc locum habet: Præterea cum ait, secundum Scripturas, istos manifestissime evertit. Universe namq; Scripturæ de corpore hac Christi morte testimonium dicunt, ut: Foderunt enim, inquit, manus meas, & pedes meos: & videbunt, in quem pupugerunt: & vulneratus est propter iniquitates nostras: & pro peccatis populi mei venit in mortem. Et deinceps. Ast ubi Scripturæ loquuntur, quod tertia die resurrexit? per Jonæ Prophetæ figuram: & ante hunc ex eo, quod Isaac tertio die matris vivus sit conservatus & non mactatus: & aliis innumeris figuris. Tum a verbis Esaie: Dominus vult purgare eum a plaga, ut mon-
stret

7

stret ei lumen. Ut & Davidis: Non derelinques animam meam in inferno. Vel ex his manifestissimum est, docuisse Apostolum & proposuisse ea, quæ totidem verbis in Scriptura V. T. tradita, vel per bonam consequentiam exinde eliciuntur. Et hanc docendi rationem a Timotheo & omnibus aliis mandat observari sub Anathematis pœna *Gal. I. 8. h. e. eos, qui non observant hanc docendi rationem exitio devotos & execrandos esse pronuntiat.* Quid autem huic est, magis simile quam illud, quod fit, quando juramentum præstatur in Symbola & Libros Symbolicos? nihil aliud intenditur hoc juramento, quam ut doceatur in Ecclesia illud, quod totidem verbis in Scriptura proponitur, vel per optimam consequentiam ex Scriptura derivatur, ut ex descriptione Symbolorum & Librorum Symbolicorum superius tradita, patet. Nec est, ut dicas: Non esse similem docendi rationem Pauli, illi quæ secundum Symbola & Libros Symbolicos: quia Paulus habebat Spiritum S. immediate sibi assistentem, Autore: Symbolorum & Librorum Symbolicorum non item. Nam similitudo utiq; maxima intercedit hisce quantum ad ipsam materiam, quæ doceri debet, facultatem quoque docendi in Scriptura proposita & deducendi ex ea per bonam consequentiam alia, DEUS non denegavit unquam Ecclesiæ suæ, cui dedit *Spiritum, qui maneat cum ipsa in æternum & deducat eam in omnem veritatem. Joh. XVI.* Licet autem non immediate hæc doceat Spiritus S. sed per ipsam Scripturam & in ipsa Scriptura; nihilo tamen minus certam reddit Ecclesiam per Spiritum in Scriptura docentem, hæc cum Scriptura convenire & exacte consentire.

Argumentum III.

Quodcumque Juramentum præstatur Magistratu requirente & jubente, de re honesta, certo juranti cognita, libere & citra coactionem, in solius DEi gloriam, illud præstare licet & expedit,

Juramen-

Juramentum in Symbola & Libros Symbolicos præstatur Magistratu requirente & jubente, de re honesta, certo juranti cognita, libere & citra coactionem.

Ergo Juramentum in Symbola & Libros Symbolicos præstare licet & expedit.

Major est certa: Quamquam enim non pauci fuerint inventi, qui juramenta omnino omnia improbarunt & oppugnarunt, nempe Essæi, Manichæi, Anabaptistæ, Quackeri, videatur *Gerhardus LL. CC. Tom. III de Lege DEI §. 119.* attamen ex Scripturæ V. & N. T. effatis, Exemplis, & pluribus rationibus satis comprobatum est, juramenta præstare, esse cultum DEo gratum & acceptum, si id fiat requirente imprimis Magistratu, de re honesta, certo juranti cognita, libere & sine coactione, in solius DEI gloriam. Solet a Doctoribus Ecclesiæ ad hanc doctrinam explicandam adduci illud *Jerem IV. 2. Et jurabis: Vivens Dominus: in veritate, in judicio & in Justitia: & benedicent se in eo gentes, & in eo laudabunt se: unde Thomas de S. Aquino requisita juramenti DEo placentis deducit 2. II. quæst. 89. art. 3: non negligenda quoque illa Ambrosii Lib. I. de Abel & Cain cap. 10. p. m. 73. Tu, quod juraveris, ita noveris esse servandum, ut quia per eum juras, qui non mentitur, scias eum futurum, si mentiaris, ultorem, & quod idem habet in Psal. CXVIII. ad verba: juravi & statui custodire judicia justitie tue. Vox ambulantis in lumine est, cum auctoritate dicere: Juravi & statui. Qui enim statuit, non movetur, non metuit ne cadat: quia plus est statuere, quam stare. Stat igitur David mentis statione fundatus, nec timet, ne in his mundi tenebris possit errare. Si enim metueret, non juraret: si trepidaret, utrum divina posset custodire judicia, non cum jurisjurandi statueret sacramento. Nemo bene jurat, nisi, qui potest scire, quod jurat. Jurare igitur, indicium scientiæ, testimonium conscientiæ est. Et bene jurat,*

jurat, qui ad lucernam verbi pedes suos dirigit, qui lucem in semitis suis cernit. Lux tibi præeat, si jurare disponis: id est, cognitio veritatis præcedat, ut vinculum Sacramenti tibi non possit nocere. Ubi religio sanctior: ibi fides veritatis est plenior, videantur & sequentia. Ex quibus omnibus manifestum est, Majorem omnino certam esse.

Minor probatur: Jussu & mandato Magistratus præstari Juramentum in Symbola & Libros Symbolicos, jam in statu Controversiæ notatum est, *Numero V. Rem*, de qua juramentum præstatur, esse honestissimam, extra controversiam positum est. Quid enim honestius esse potest, quam sanctissimam Doctrinam de DEo & rebus divinis confiteri & juramento asserere? Certo juranti cognitam esse debere rem hanc sanctissimam, exinde satis patet, quod non nisi illi ad Juramentum in Libros Symbolicos admittantur, qui examinati & explorati fuerint, an sciant atque noverint propositiones in Symbolis & Libris Symbolicis contentas comprobare auctoritate Sacrarum Scripturarum. Ulterius libere & citra coactionem juramentum in Symbola & Libros Symbolicos debere præstari, patet exinde, quod vis nulla juranti inferatur, sed in arbitrio jurantis positum sit, utrum velit juramentum illud præstare, an vero Ministerio, in illa Ecclesia, abstinere. Denique præstandum est Juramentum in Symbola & Libros Symbolicos in gloriam DEi, nempe ut tranquillitas Ecclesiæ illius conservetur, & rixæ atque contentiones in illa Ecclesia præscindantur, atque præaveantur.

CONSENSUS ECCLESIAE.

In antiqua Ecclesia mature Juramentum in Symbola præstare soliti sunt Christiani. Symbolum Apostolicum enim exigebatur ab ipsis in Baptismo, ut ad Dogmata divina in eo tradita, omni Juramento fortius obligarentur baptizandi.

B

Memi-

Meminit hujus Consuetudinis jam ipse *Tertullianus* libro de spectaculis c. 4. p. m. 139. *Aquam*, inqviens, ingressi, fidem Christianam profiteamur. *Cyprianus* quoque Epist. LXXVI. ad Magnum p. m. 152. proponit objectionem quorundam his verbis: *Quodsi aliquis illud opponit, ut dicat eandem Novatianum legem tenere, quam Catholica Ecclesia teneat, eodem Symbolo, quo & nos, baptizare; eundem nosse Deum Patrem, eundem filium Christum, eundem Spiritum S. ac propter hoc usurpare eum potestatem baptizandi posse, quod in interrogatione Baptismi a nobis non videatur discrepare.* Ex quibus manifestum utique est, Symbolum ex baptizandis fuisse quæsitum, eosque Symbolum professos esse, & Dogmata divina in eo tradita, asserturos sese esse, promississe. Post tempora Concilii oecumenici primi Symbolum Nicenum in ipso Baptismo exigebatur a baptizandis, ut ad confitenda Dogmata divina eodem comprehensa, obligarentur: qua de re videri potest *Hildebrandus* de Ritibus Baptismi p. 81. De Symbolo Constantinopolitano *Binius Tom. I. Conciliorum* p. 515. *Wisigothi* profitentes fidem Catholicam, non modo illud receperunt, sed etiam *Judeos* ad Christianam fidem venientes sub eisdem Symboli confessione recipiendos esse, suis legibus sanciverunt. De *Arrio* Hæresiarcha sequentia refert *Theodoretus* lib. 1. Hist. Eccles. cap. 13. p. m. 558. Rogatus a Principe, an Fidem Catholicam Ecclesia teneret? & recte se credere juravit, & fidei libellum exhibuit, ea celans, quorum causa ejectus ex Ecclesia fuerat ab *Alexandro*, & per simulationem referens dictiones Scripture. Eum ergo, cum jurasset, se ea non sensisse propter que ipsum ejecerat *Alexander*, liberum dimisit, cum his verbis: *Si recta est fides tua bene jurasti: sin autem impia est fides tua & tamen jurasti: Deus de cælo de te ferat judicium.* Refert *Socrates* jurasse *Arrium* in formulam Nicenam, aliam autem perfidiæ suæ formulam sub ala reconditam habuisse, de qua juramentum suum restri-

II
restrictione mentali intelligebat. videatur *Lib. I. Hist. Eccles.*
cap. 25. Ex quibus patet, jam illo tempore in usu fuisse, ad
confitenda Dogmata divina juramento sese obstringere. *Vos-*
fusus in de tribus Symbolis lib. III. num. III. In Græcis Ecclesiis confi-
teri hoc Symbolum (Constantinopolitanum) necesse habent Pa-
triarchæ & Archi - Episcopi, quando eam consequuntur Dignitatem,
Solebant Episcopi ad officia sua evocati edere & ad alios Epi-
scopos mittere *Epistolas Synodicas* aut Synodales, in quibus ele-
ctionem suam notam faciebant iisdem, & in communionem fidei
& Confessionis Doctrinæ Christianæ se perseveraturos osten-
debant, in illis autem Epistolis provocabant ad Symbola, ad
eaque confitenda & observanda sese obstringebant. Ad ocu-
lum hoc patet ex Epistola Synodica *Gregorii Magni Episcopi Ro-*
mani, is ad Johannem Constantinopolitanum, Eulogium Ale-
xandrinum, Gregorium Antiochenum, Johannem Hieroso-
lymitanum, & Anastasium Patriarcham Antiochenum *Lib. I.*
Epist. XXIV. p. m. 390. ita scribit: *Quia corde creditur ad Justi-*
riam, ore autem Confessio fit ad Salutem; sicut sancti Evangelii
quatuor Libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fate-
or. Nicenum scilicet, in quo Arrii Dogma destruitur: Constanti-
nopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convinci-
tur: Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur:
Chalcedonense vero, in quo Eutychis Dioscoriq; pravitas reprobatur;
tota devotione complector, integerrima approbatione custodio: quia
in his velut in quadrato Lapide, sanctæ fidei structura consurgit,
& cujuslibet vitæ atq; actionis norma consistit. Quisquis eorum
soliditatem non tenet, etiamsi Lapis esse cernitur, tamen extra ædifi-
cium jacet. Quintum quoque Concilium pariter venero. Eo-
dem modo alii quilibet Episcopi obligabant se ad confiten-
dum Doctrinam divinam, prout in Conciliis & Symbolis defi-
nitum erat. Idem Gregorius hoc testatur de Ecclesiis orienta-

libus, hinc Lib. VII. Epist. LIV. p. m. 817. Sanctissima universales
 Ecclesie uno sensu, una doctrina fidem ejusdem sancte memoria Leo-
 nis tenent, sanctamq; Chalcedonensem Synodum ita nobiscum custo-
 diunt, atq; venerantur, ut nullus esse Episcopus reputetur, qui ejus-
 dem Synodi defensor, sectatorq; non fuerit. Hinc est etiam, ut quo-
 ties in quatuor precipuis sedibus Antistites ordinantur, Synodales
 sibi Epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem
 synodum, cum aliis generatibus synodis, custodire fateantur: sicut &
 nos averfamur & Anathemate plectendos ducimus, si quis de fide
 ejusdem Synodi aliquid diminuere, vel aliquid in ea addere presu-
 mit. Notæ ad Epist. 24. lib. 1. hæc adjiciunt: Justinianus Im-
 perator edicto cavuit, ut sanctorum quatuor Conciliorum fides ubiq;
 terrarum subscriberetur ab Episcopis, videlicet Codice de Summa Tri-
 nitate Epiphania & Johanni. Videatur de Epistolis Synodicis
 pluribus Franciscus Bernardus Ferrarius, de antiquo Ecclesiasticar-
 um Epistolarum Genere lib. 2 cap. 6. Nec Episcopi tantum ita
 obligabantur, sed omnes etiam Presbyteri, imo ipse populus,
 unde de Symbolo Niceno Isidorus Hispalensis de Offic. Eccles. lib. 1.
 cap. 16. Omnes errorum impietates, perfidiæq; blasphemias calcat,
 & ob hoc universis Ecclesiis pari Confessione a populo proclamatur.
 Pontificii finito Concilio Tridentino professionem fidei, juxta
 Pii IV. sanctionem exigunt a docentibus, cujus formula hæc
 extat Tomo IV. Conciliorum generalium Bini p. 950. in Concilio Me-
 diolanensi IV. Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula,
 quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia uti-
 tur, videlicet. Credo in unum DEUM Patrem &c. Cætera item
 omnia a sacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac precipue a
 sacrosancta Tridentina Synodo definita ac declarata, indubitanter
 recipio & profiteor: simulq; contraria omnia, atq; hereses quasuncq;
 ab Ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pari-
 ter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam
 fidem,

13

fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in presente sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, usq; ad extremum vita spatium, constantissime, DEo juvante, retinere & confiteri, atq; a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri & predicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo voveo ac juro. Sic me DEus adjuvet, & hæc sancta Evangelia. Ecclesia Anglicana in Constitutionibus, sive Canonibus Ecclesiasticis, Constitutione 36. hæc definitivè: Nemo ad sacros ordines admittetur, nisi prius tribus sequentibus articulis (modo & forma a nobis præfinitis) subscripserit. 1. Quod Majestas Regia &c. 2. Quod liber publicæ Liturgiæ, & Episcopos, Presbyteros & Diaconos ordinandi & consecrandi nihil in se contineat, quod verbo DEI sit contrarium, quodq; eodem taliter uti liceat, & quod ipse in publicis precibus & sacramentis administrandis illam prorsus formam, que in dicto libro præscribitur, & non aliam sit observaturus. 3. Quod Libros de Religionis articulis, in quos consensus est ab Archi-Episcopis & Episcopis utriusque Provincia, & reliquo omni Clero in Synodo Londinensi Anno 1562. omnino comprobatur: & quod omnes & singulos articulos in eodem contentos (qui triginta novem citra ratificationem numerantur) verbo DEI consentaneos esse agnoscit. Hæc tribus Articulis, qui volet subscribere ad vitandam omnem ambiguitatem, hac verborum formula (nomine & cognomine suo expressis) in subscribendo utetur. Ego N. N. tribus hæc præfixis articulis, omnibusq; in iisdem contentis lubens & ex animo subscribo. Videatur Heinrich Ludolph Bentheims **Engeländischer Kirch- und Schulen Staat** p. 420. & 421. Idem hic Autor tradit in **Holländischen Kirch- und Schulen Staat** p. 447. & sequentibus, quomodo in Ecclesia Belgica obligatio ad Libros Symbolicos peragatur: Diesen Schlüssen des Synodi und folgentlich der Beigischen Confession, und

dem Heidelbergischen Catechismo müssen nun die Professores Theologiae, die Prædicanten und Schul Bedienten unterschreiben. Die Professores Theologiae samt den Regenten und Unter-Regenten der Theologischen Collegien verpflichten sich also: Wir unterschriebene Professores der Theologie auf der Academie zu N. (wir Regent und Unter-Regent des Theologischen Collegii von N.) bezeugen aufrichtig und mit gutem Gewissen vor Gott/ mit dieser unser Unterschrift/ daß wir von Heren glauben/ daß alle die Artickel und Stücke der Lehre/in diesem Bekänntniß und Catechismo der Reformirten Niederländischen Kirchen enthalten/ wie auch die Erklärung einiger Articula selbiger Lehre in dem Synodo Nationali zu Dordrecht im Jahr MDCXIX. gemacht; in allem mit Gottes Wort überein komme. Versprechen derowegen/ daß wir die vorbemeldete Lehre fleißig lehren und getreulich darüber halten wollen; ohne daß wir etwas wider diese Lehre heimlich oder öffentlich/ directe oder indirecte lehren oder schreiben solten: wie auch/ daß wir nicht allein alle Irthümer/ welche damit streiten/ und sonderlich dieselbe/ welche im sogenandten Synodo verurtheilet sind/ verwerffen; sondern daß wir auch bereit seyn/ dieselbe zu widerlegen/ uns ihnen zu widersehen/ und alle Arbeit anzuwenden/ solche aus der Kirche zu wehren. Solte es sich aber nach diesem begeben/ daß wir von dieser Lehre andere Gedancken und Meynung haben möchten/ verheissen wir/ daß wir solche weder öffentlich noch heimlich vorstellen/ lehren oder verthätigen wollen/ es sey mit Predigen oder mit Schreiben/ sondern daß wir solches vorher dem Synodo Provinciali, worunter wir gehören/

15

gehören / oder desselben Deputirten / bößlig wollen offenbahren / damit solche Meynung in gedachtem Synodo vollkündlich möge untersucht werden. 2c. Addit Autor laudatus p. 450. Die Unterschrift der Prædicanten / item der Schul. Collegien. In Ecclesiis Saxonis hoc modo obstringunt sese Docentes :
Ihr solt geloben und schweren / daß ihr dem Durchlauchtigsten Chur. Fürsten zu Sachsen / 2c. vermög eurer Vocation und Ampts / getreu und gewärtig seyn wollet / bey der reinen Lehr / und Christlichen Bekändnüss dieser Landen / wie dieselbe in der ersten ungeänderten Augspurgischen Confession begriffen / und im Christlichen Concordien. Buch repetiret und erkläret / und wider alle Verfälschung verwahret ist / beständig ohne einigen Falsch verbleiben und verharren / dawider nichts heimliches oder offentliches zu practiciren ; auch wo ihr vermercket / daß solches andere thun wollen / dasselbe nicht verhalten / sondern Ihrer Chur. Fürstlichen Durchlauchtigkeit ohne Scheu alsobald offenbahren : Da auch **GOTT** verhängen möchte / (daß Er doch gnädig abwenden wolle!) daß ihr euch selbst durch Menschen. Wiß oder Wahn solcher reinen Lehre und Erkändnüss **GOTTES** / entweder zu den Papisten / Calvinisten / oder andern obgemeldeter reinen Confession widrigen Secten abwenden würdet / solches Ihrer Churfl. Durchl. alsobald / vermöge eures geleisteten Eydes / ungescheuet anmelden / und Ihrer Churfl. Durchl. fernerer Verordnung und Resolution erwarten.

Der

Der End: Alles/ was ich N. N. geredet und gelobet habe/ wie mir das mit unterschiedlichen Worten und Puncten vorgelesen und vorgefaget ist/ das will ich stets fest und unverbrüchlich/ auch getreulich halten/ als mir Gott helffe/ durch IESUM CHRISTUM seinen Sohn unsern HERRN. In Academia quoque Regiomontana & Regni Prussiae Ecclesiis, Juramentum in Libros Symbolicos praestare solent Doctores Theologiae & Ecclesiae Ministri, cujus formula cum satis nota sit, nihil de eadem addere necessum est.

ANTI-THESIS,

In Symbola & Libros Symbolicos jurare
nec licet, nec expedit.

ORIGO ANTI-THESEOS.

Symbolum Nicenum Arriani suo jam tempore sublatum volebant, imprimis, quod ἰσοουσιον ei esset insertum, hinc in Synodo Sirmiensi, Arriana, definitum: *De scias quam Latini substantiam nominant, ἴτε ἰσοουσιος, ἴτε ἰουουσιος sit Filius Patri, prorsus dicere vetat, ut quae sacrae litterae neque dicunt, neque a mente humana facile capi possunt: ut habet Sozomenus lib. IV. Historia Eccles. cap. 6. & in Synodo Seleuciensi Acacius in fidei expositione haec attulit: Quoniam vero voces ἰσοουσιος & ἰουουσιος etiam in praeteritis temporibus multos turbarunt, & etiamnum turbant, atque hoc etiam tempore innovari dicitur dissimilitudo Filii & Patris, propterea τὸ ἰσοουσιον, & τὸ ἰουουσιον, ut aliena a Scriptura rejicimus, referente Socrate H.E. lib. II. c. 49. Nec dubitandum est alios, quibus Symbola obstabant, esse improbasse, & tanquam inutilia, imo noxia, reprobasse. Post Reformationem Lutheri Juramentum in Symbola praesti-*

præstitum imprimis exagitabat *Andreas Ofsander*, cujus verba refert *Schlüsselburgius* in *Catalogo Hæreticorum Lib. VI. p. 79.* quæ ita habent: Der zu Wittenberg gemachte Doctor und Magister ist ein armer gefangener Mann / mit Eydens Pflichten in seinem Gewissen verstricket und verwirret; denn er hat Gottes Wort verschworen / und auff Philippi Lehre geschworen / hat ihm den Knebel lassen ins Maul binden / daß er in wichtigen Sachen des Glaubens nicht reden wolle / er habe es denn zuvor mit den Aeltesten / so die Confession fest halten / berathschlaget / und mit denselben muß er bey seinem Eyd bleiben / in der Einhelligkeit der Confession, wenn schon die Heilige Schrift ein anders sagt / oder muß sich eydrücklich halten lassen. Ist also ein heimlicher Bundsgenosse einer solchen Conspiration, die mehr auff Menschen / denn auff Gottes Wort siehet / und derhalben der Christenheit nicht wenig schädlich ist. Remonstrantes seu Arminiani exprobant *Ecclesis Belgicis* idem, hinc: *Non tantum inquirunt, receperunt Formulam Dordracenam, eamque approbant, sed solenni insuper Juramento ei se obstrinxerunt, aliosque omnes imposteros obstrictos voluerunt, se videlicet in ea non tantum constanter firmiterque, sed ut constantia apex exprimeretur, ad extremum usque vite halitum perstituros. Poteratne altius evchere, aut sublimius attollere humanam formulam Satanas? Apologia Confessionis sue p. 6.* Christoph. Osterodus Socinianus in der Unter- richtung *cap. 1. p. 1.* ita loquitur: So halten wir es gänglich dafür / daß alles in denselben (*Libris Canonis*) vollkommlich verfaßt sey / was / damit man

C

daß

das ewige Leben erlangen möge zu wissen / und zu thun nöthig ist : also das man nun ganz und gar keiner anderen Bücher / Symbolis, Conciliis, oder irgend eines Menschen Gutdüncken / Autoritat und Ansehen (er sey auch so gelehrt und heilig gewesen / wie er immer wolte) bedarff / aus oder von welchem man noch etwas lernen oder annehmen müste / welches in genenneten Büchern nicht geschrieben / oder nicht deutlich genug erkläret wäre. Selten dero halben aller Väter Scripta, Symbola, Concilia, &c. nicht mehr bey uns / denn eines anderen Menschen Scripta und Gutdüncken / welche dem Examine oder Prüfe der H. Schrift unterworfen werden. Horum vestigia non pauci proximis & hisce nostris temporibus secuti sunt. Refertur ap. Dn. Spenerum im ersten Theil der Theologischen Bedencken im Anhang des ersten Capitels / eines Anonymi Bedencken / ob die Evangelische Kirche mit Recht Babel und Antichristlich zu schelten und davon auszugehen sey? sonderlich wegen der Symbolischen Bücher. In hoc Scripto imprimis num. 46 graviter insurgit Autor adversus obligationem erga Libros Symbolicos, scribens: Aber woher hatten sie Versicherung / oder welche Versicherung konten sie andern / voraus der Nachkommenschaft geben / das sie unmittlbar von dem Heiligen Geist erleuchtet / und also in alle Wahrheit geleitet gewesen? das ganz gewiß / solche ihre Confession so unfehlbar und unveränderlich sey / als die Heil. Schrift selbst / (denn das muß seyn / oder ich kan endlich nicht darzu verbunden werden /)
und

19

und mit welcher Billigkeit haben sie Gott und Menschen den Weg zu ihrer Verbesserung zu verlegen gehabt. Idem agit Gottfried Arnoldt in der Abbildung der ersten Christen / imprimis *Lib. VIII. cap. 20.* & in der Kirchen- und Reher. Historie *Seculo XVI. cap. 18.* laborans ostendere immerito Doctores Subscriptione aut Juramento obstringere lese ad docendum & confitendum juxta Libros illos Symbolicos. Omnia illorum Autorum commenta excutere, nimis foret prolixum, potissimas sufficiet hac vice examinare objectiones :

Argumentum I. pro Anti- Thesi.

Cujuscunqve Scripti Autores immediata Spiritus S. inspiratione & illuminatione in omnem veritatem ductos esse, certo non constat, in illud Scriptum juramentum præstare nec licet, nec expedit.

Symbolorum & Librorum Symbolicorum Autores immediata Spiritus S. inspiratione & illuminatione in omnem veritatem ductos esse, certo non constat.

Ergo. In Symbola & Libros Symbolicos juramentum præstare nec licet, nec expedit.

Ita Anonymus paulo ante adductus & alii.

Respondetur 1. Negando Majorem. Multa enim sunt Scripta, quorum Autores immediata Spiritus S. inspiratione & illuminatione in omnem veritatem ductos esse non constat, & tamen in illa juramentum præstare licet & expedit: v. g. Capitulationes Imperatorum sunt Scripta, quorum Autores non sunt Sp. S. illuminatione in omnem veritatem ducti, & tamen recte in eas juramentum præstant Imperatores. Similiter se res habet

in Juramentis statuum Imperii, Subditorum, Ministro-
rum, & aliorum. Porro eodem modo comparatum est
cum Scriptis etiam privatorum; nam quando aliquis
audivit ex ore Testatoris ultimam ipsius voluntatem,
& vidit Notarium eam ita, prout enuntiaverat Testator,
in scriptum retulisse, potest utique in illud scriptum
Notarii juramentum præstare.

Resp. 2. Major laborat insufficienti Enumeratione,
ac compleri debet in hunc modum: Cujus Scripti Au-
tores immediata Spiritus S. inspiratione & illuminatio-
ne in omnem veritatem ductos esse, certo non constat;
nec mediante Scriptura S. cognosci potest, illud a Spiri-
tu S. immediate inspiratam veritatem ubique exhibere,
in illud scriptum juramentum præstare nec licet, nec
expedit. Taliter si formata fuerit major, minor pro-
positio admitti nullo modo potest. Nullo modo enim
asserri potest, mediante Scriptura S. cognosci non posse,
Scriptum aliquod a Spiritu S. immediate inspiratam ve-
ritatem ubique exhibere. Certe Berrhoënses ex Scri-
ptura cognoscere poterant, ea, quæ Paulus prædicabat,
ubique exhibere a Spiritu S. immediate inspiratam ve-
ritatem *Act. XVII II. δοκιμασία* Spirituum injuncta est
Job. IV. 1. per quam Pseudo- Prophetas a veris Do-
ctoribus dignoscere possunt Christiani; & certiores reddi
cum sacra Scriptura a Spiritu S. immediate inspirata,
convenire, quæcumque in aliis Scriptis continentur.

Resp. 3. Ex principiis Pontificiorum neganda quo-
que esset minor Propositio argumenti propositi. Sym-
bolorum enim Autores immediata Spiritus S. inspira-
tione in omnem veritatem ductos esse, ex ipsorum ef-
fatis

fatis consequitur. *Alphonsus a Castro Lib. X. adversus Hæreses, Tit. Maria Virgo: ita scribit: Ecclesie Autoritas non minoris est ponderis, quam S. Scriptura, quoniam sicut S. Scriptura, eo, quod a Spiritu S. est condita, errare non potest, ita Ecclesia, quoniam a Spiritu S. regitur & docetur, nec fallere potest, nec falli. Bellarminus Lib. 2. de Concil. Autoritate cap. 2. conatur probare: Fide Catholica tenendum esse, Concilia generalia a summo Pontifice confirmata, errare non posse, nec in fide, nec in moribus. Inter alia affert eam in rem illud Job. XVI. Spiritus veritatis docebit vobis omnem veritatem: addit locum Act. XV. ubi primum Concilium confidenter ait: VISUM EST SPIRITUI S. ET NOBIS, Si autem illud Concilium, ex quo formam acceperunt omnia alia Concilia, asserit, decreta sua, esse decreta Spiritus S. certe idem asserere possunt cætera legitima Concilia, quæ universæ Ecclesie Regulas credendi & operandi præscribunt. Illi enim Concilio adfuit Spiritus S. quia id necesse erat pro Ecclesie conservatione: at non minus aliis temporibus novis hæresibus exorientibus, id necessarium fuit, & etiamnum est. Quid hoc aliud est, quam statuere Symbolorum Autores immediata Spiritus S. inspiratione in omnem veritatem ductos. Longissime ab horum sententia nostratium distat assertio: hinc in Epitome Articulorum p. 572. in hæc verba scribunt: Hoc modo luculentum discrimen inter sacras V. & N. Testamenti literas, & omnia aliorum Scripta retinetur: & sola S. Scriptura, Jusdex, Norma & Regula agnoscitur, ad quam, ceu ad Lydium lapidem, omnia Dogmata exigenda sunt & judicanda, an pia, an impia, an vera, an vero falsa sint Cætera autem Symbola, & alia Scripta, quorum paulo ante mentionem fe-*

simus, non obtinent Autoritatem judicis: hec enim Dignitas solis sacris literis debetur: sed duntaxat pro Religione nostra testimonium dicunt, eamque explicant, ac ostendunt, quomodo singulis temporibus sacre littere in articulis controversis in Ecclesia DEI a Doctoribus, qui tum vixerunt, intellecte & explicate fuerint, & quibus rationibus dogmata cum Scriptura pugnancia rejecta & condemnata sint: Conferatur Leonardi Hutteri Concordia Concors cap. XI. p. 91.

Argumentum II.

Quæcunqve Scripta occludunt DEO & hominibus viam ab uberiores & posteriores in sacris profectus & Eruditionem spiritualem, in illa juramentum præstare nec licet, nec expedit.

Symbola & Libri Symbolici DEO & hominibus viam ad uberiores & posteriores in sacris profectus & Eruditionem spiritualem occludunt.

Ergo in Symbola & Libros Symbolicos juramentum præstare nec licet nec expedit.

Ita rursus Anonymus paulo ante adductus.

Major probari potest exinde, quod Apostolus semper majores profectus a Christianis requirat.

Minor exinde videtur esse certa, quia in Symbolis & Libris Symbolicis decisiones proponuntur, hisque decisionibus acquiescere debeant qui juramento ad Libros illos sese obstrinxerunt, ast vero hoc modo viam præcludi juramento obstricis ad accuratiorem excusationem & ventilationem, aut clariorem etiam explicationem Dogmatum Theologicorum, quam tamen Doctores & Ministri Ecclesiæ indefesso studio sectari tenentur.

Respon-

Respondetur. 1. Major est certa, si accipiatur de omnibus profectibus Sacris & Eruditione Spirituali, conjunctim sumptis, in his enim utique valet illud Apostoli *Col. I. 10. Crescentes in scientia vel agnitione DEi*. Est enim agnitio DEi & rerum divinarum abyssus, ad cujus fundum nemo potest pervenire. Sed negatur Major, si accipiatur de una aut aliquibus propositionibus Sacris & Spiritualibus, de his enim utique certum est, quod ad tales profectus sacros, & Eruditionem Spiritualem pervenire possint Christiani, ut merito in iis subsistere, nec ulterius rimari debeant. Apostolus sane ipse exprobat *Hebr. V. 12. Vos, quos oportuit pro temporis ratione Doctores esse, rursum opus est doceri, quæ sunt Elementa initii eloquiorum DEi, factique estis ii, quibus lacte sit opus, & non solido cibo; Et 2. Tim. III. 7. improbat: Semper discentes & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes.*

Resp. 2. Negando Minorem. Nequaquam enim hæc fuit mens, & intentio Autorum, qui Libros Symbolicos conscripserunt, aut illorum, qui alios juramento ad eos obstrinxerunt, quod aut Controversias aut Capita Doctrinæ post ipsos nemo accuratius excutere aut explicare debeat, sed potius intenderunt Confessionem illorum, qui juramentum præstant, notam reddere Ecclesiæ, quod post diligentem & sufficientem inquisitionem deprehenderint, & convicti sint in Conscientia sua, cum Scriptura omnino consentire, quæ in Libris Symbolicis sunt definita. Sane, qui ad hunc modum non sunt convicti illi neque possunt, neque debent in Libros Symbolicos jurare, unde etiam fit, quod in Ecclesiis nostris nemo admittatur ad juramentum in Libros Symbolicos

bolicos præstandum, nisi qui examinatus antea & deprehensus fuerit eousque profecisse, ut in Libris Symbolicis definita cum Scriptura exacte conspirare intelligat; quicumque autem vel dubitare de eo, vel omnino id negare deprehensus fuerit, ille ad iuramentum & ministerium Ecclesiæ non admittitur, nisi informatione & scrutinio diligentiori dubia exempta ipsi, aut in viam veritatis deductum eum esse, manifestum evadat. De cætero ipsas controversias & Dogmata ipsa excutere, declarare, uberius probare & contra omnes adversariorum exceptiones defendere, Libris Symbolicis & iuramento nemo impeditur, sed potius ipsos Libros Symbolicos plures ex illis, qui iuramento ad eos sese obstrinxerunt, prolixius & uberius exposuerunt & dilucidarunt, omniaque Theologorum Scripta eo tendunt, ut veritatem agnitam modo facillimo proponant & confirment.

Resp. 3. ad Minorem: Decisiones, quæ in Libris Symbolicis factæ, de certis tantum Controversiis aut Doctrinæ Capitibus accipiendæ sunt, quemadmodum vel ex Titulo eorum patet: v. g. *Epitome Articulorum, de quibus controversia orta sunt, inter Theologos Augustanae Confessionis, qui in repetitione sequenti, secundum verbum DEI præscriptum, pie declarati sunt & conciliati.* Ast verò possunt & aliæ controversiæ moveri, alia Doctrinæ capita, præter ibi pertractata, exponi, atque sic Doctrinæ & Ministris Ecclesiæ via manet aperta ad uberius evolvendam Scripturam, & clarius explicandum, excutiendum & ventilandum Dogmata divina.

Argu.

Argumentum III.

Quæcunque Scripta finem sibi propositum nunquam obtinent, in ea juramentum præstare nec licet nec expedit.

Symbola & Libri Symbolici finem sibi propositum nunquam obtinent.

Ergo in Symbola & Libros Symbolicos juramentum præstare nec licet, nec expedit.

Major est certissima. Juramentum enim, quod est attestatio Nominis divini, non debet præstari, nisi de re necessaria & utili, quæ finem suum obtinere possit.

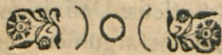
Minor probatur. Non enim fuerunt acceptata Symbola ab illis, qui veritatem oppugnarunt, sed rejecta potius & contraria sæpe Symbola ab iisdem excogitata.

Respondetur Negando Minorem. Finis enim potissimus Symbolicorum Scriptorum non respicit Adversarios & hostes veræ Doctrinæ, sed veritatis assertores, ut illi ex Symbolorum acceptance innotescant, quemadmodum ex Symbolo militari reddito, unius exercitus milites agnoscuntur, & hostes caventur. Nec mirandum est salubria Ecclesiæ consilia hæreticos in usus suos nefarios convertisse, *Diabolum enim Patrem suum imitantur. Joh. VIII. 44. qui in Angelum lucis se transformare novit. 2. Cor. XI. 14.* Cum hostibus veritatis quando agebant Ecclesiæ Doctores, non Ecclesiæ Definitiones & Decisiones, sed ex Scriptura desumpta argumenta urgere potissimum consueverunt. Eleganter in hanc rem *Augustinus lib. 3. contra Maximinum Arrianorum Episcopum cap. 14. p. m. 733.*
 D. *Nec ego Nicenum, nec tu debes Arimipense, tanquam predicaturus proferre Concilium. Nec ego hujus Autoritate,*
 D nec

nec tu illius detineris: Scripturarum Autoritatibus, non quorumque propriis, sed utrisque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Utrique legimus: Ut simus in vero filio ejus Jesu Christo: Ipse est verus DEUS & vita aeterna (1. Joh. V.) utrique tanti ponderis molibus cedamus.

Exceptio. Dicis: Nec quantum ad vera Ecclesiae membra finem obtinere suum Scripta Symbolica, cum pluries Hypocritae iis quidem subscribant, imo & in ea jurent, aliud tamen corde & animo foveant.

Resp. Difficile quidem est Hypocritas a veris Ecclesiae membris discernere, non tamen impossibile id est, si morem geras consilio Apostolico Rom. X. 9. 10. *Quod si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & credideris in Corde tuo, quod DEUS illum suscitavit a mortuis, salvaberis.* Corde enim creditur ad Justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Ad oris nempe Confessionem attendere non sufficit, sed ad cordis quoque fidem, quae per charitatem operatur & efficax est. Gal. V. respiciendum est, ut vera Ecclesiae membra agnoscas: etenim semper inveniuntur in Ecclesia, qui speciem habent pietatis, at virtutem ejus abnegantes. 2. Tim. III. 5.

Aug VI 57 (1)

ULB Halle 3
003 711 420

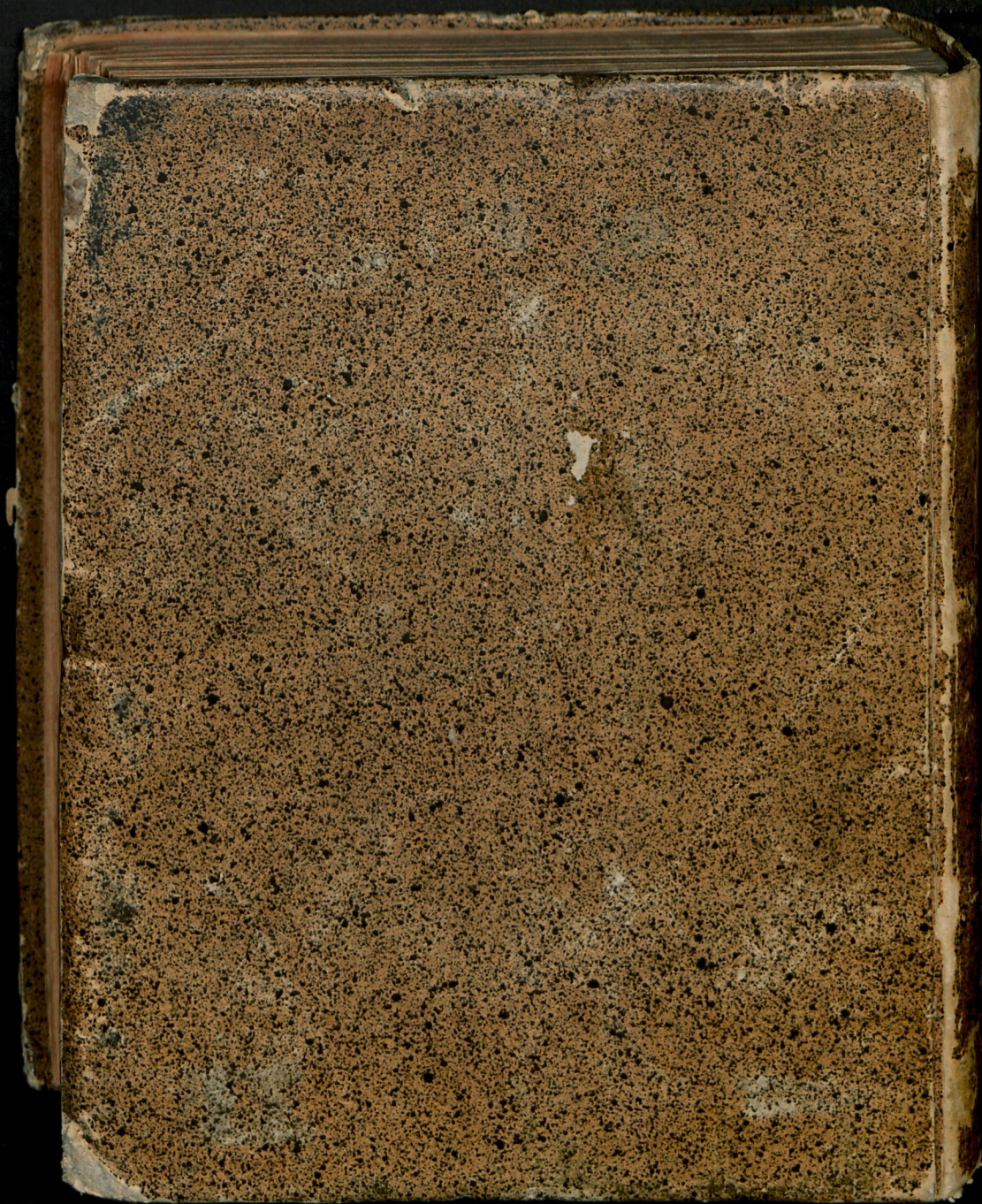

f

TA 70x
nur 4. Stock verknüpft

Petro

DISPUTATIO THEOLOGICA
DE
JURAMENTO
IN SYMBOLA ET
LIBROS SYMBOLICOS,

Quam
DIVINI NUMINIS GRATIA
ANNUENTE,
Consensu
VENERANDÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ
IN ACADEMIA REGIA REGIOMONTANA,
Publicæ Eruditorum Disquisitioni
submitunt
PRÆSES

CHRISTIANUS SAHMIUS,
SS. Theol. D. & P. P. Diaconus Ecclesiæ
Palæopolitanæ,

RESPONDENS
FRIDERICUS BOEZE Reg. Pruss.
S. Minist. Candid.

IN AUDITORIO THEOLOGICO.
Anno MDCCXIII, d. 29. Martii.

REGIOMONTI, Typis REUSNERIANIS.